

ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัด

คำขวัญจังหวัดอุตรดิตถ์

www.uttaradit.go.th

"เหล็กน้ำพี้ลือเลื่อง เมืองกลางสาตหวาน"
"บ้านพระยาพิชัยดาบหัก ถิ่นสักใหญ่ของโลก"

ในสมัยที่พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี มีนโยบาย พัฒนาการท่องเที่ยวทั่วประเทศให้เป็นรูปธรรม อันก่อให้เกิดรายได้เข้าประเทศ เป็นสำคัญ จึงกำหนดให้ทุกจังหวัดมีคำขวัญที่บ่งบอกถึงสิ่งสำคัญของ จังหวัด โดยเน้นเรื่อง ธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม ศิลปกรรม และสถาปัตยกรรม เป็นต้น หลายจังหวัดจัดให้มีการส่งคำขวัญเข้าประกวด เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์กันอย่างกว้างขวางทั่วประเทศ ผู้ว่าราชการจังหวัดอุตรดิตถ์สมัยนั้นได้นำนโยบายนี้เข้าหารือ ในที่ประชุมหัวหน้าส่วนราชการ และดำริให้มีการประกวดคำขวัญด้วยเช่นกัน ตลอดจนได้สังเคราะห์แนวคิด ในที่ประชุมเป็นกรณีตัวอย่าง สื่อมวลชนได้นำ ไปใช้เพื่อการประชาสัมพันธ์จังหวัดเป็นเบื้องต้นรวมถึงองค์กรต่าง ๆ ก็ใช้กัน อย่างกว้างขวางจนติดปากบุคคลทั่วไป มีดำริในที่ประชุมจังหวัด ที่จะให้ วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์ (สถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์) เป็นผู้ดำเนินการกำหนด กรอบแนวคิดและเงื่อนไขการประกวด รวมทั้งงบประมาณเพื่อมอบเป็นรางวัล แต่ก็ยังไม่พร้อม ในสมัยนั้น จึงใช้คำขวัญดังกล่าวสืบทอดต่อกัน มาจนเป็น คำขวัญ

ตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัดอุตรดิตถ์

ก่อนหน้าในสมัย ฯพณฯ จอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อราว พ.ศ. 2483 ดำริให้มีการออกแบบทำตราประจำจังหวัดต่าง ๆ ขึ้น เพื่อใช้เป็นสัญลักษณ์และนำเสนอปูชนียสถานปูชนียวัตถุที่สำคัญ ๆ ของแต่ละจังหวัดให้เป็นที่รู้จักกว้างขวางขึ้น ดังนั้น จึงได้นำรูปพระแท่นศิลาอาสน์ ซึ่งเป็นโบราณสถานคู่บ้านคูเมืองของอุตรดิตถ์ มาผูกติดลวดลายเป็นตราประจำจังหวัด ตราประจำจังหวัดอุตรดิตถ์ ออกแบบครั้งแรกโดยพระพรหมพิจิตรเขียนลายเส้นโดย นายอุณห์ เศรษฐมาลย์ โดยทำเป็นรูปมณฑปประดิษฐาน พระแท่นศิลาอาสน์ ต่อมาทางราชการให้เพิ่มเติมรายละเอียด โดยทำรูปครุฑ ซึ่งเป็นตราแผ่นดินและลวดลายกนกมาประกอบไว้ พร้อมทั้งเพิ่มตัวอักษรอุตรดิตถ์ เข้าไว้ในตราด้วย

ธงประจำจังหวัดอุตรดิตถ์

มีลักษณะรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดกว้าง 120 เซนติเมตร ยาว 180 เซนติเมตร มีพื้นสีแสด คาดแถบสีม่วงแก่ ขนาด 70 เซนติเมตร 2 ริ้วตัดผ่านกลางผืนธง เป็นรูปกากบาทและตรงกลางผืนธง จะมีเครื่องหมายดวงตราประจำจังหวัด มีสัญลักษณ์เป็นพระแท่นศิลาอาสน์มีมณฑปสี่เหลี่ยมล้อมอยู่สองข้างของมณฑป เป็นลวดลายกนกสีน้ำเงินเข้ม ด้านหน้ามณฑปมีรูปครุฑสีแดง ทั้งหมดบรรจุในกรอบวงกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 70 เซนติเมตร ด้านล่างมีตัวหนังสือชื่อจังหวัด เส้นรอบขอบวง

ดอกไม้ประจำจังหวัด

ดอกประดู่ ดอกไม้ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์ ในราวปี พ.ศ.2504 รัฐบาลเริ่มใช้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับแรก ได้มีโครงการพัฒนาท้องถิ่นหลายรูปแบบส่วนใหญ่เน้นเรื่องเศรษฐกิจ ในชุมชนเป็นหลัก เพื่อเป็นแบบอย่างในการพัฒนาส่วนหนึ่ง จังหวัดจึงมีนโยบายให้หน่วยงานราชการ ทุกแห่ง ปลูกไม้ประดับและไม้ยืนต้นในพื้นที่ของส่วนราชการทุกแห่งและเสนอแนะให้ปลูกพันธุ์ไม้ ชื่อ กัลปพฤกษ์ และพันธุ์ไม้ประดู่ ด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ ประเภทดอกสวยงาม และมีความแข็งแรง ทนทานต่อดินฟ้าอากาศ ต้นกัลปพฤกษ์เป็นไม้เปลือกบางสู้ความแห้งแล้งไม่ได้ ตายไปเกือบหมด เหลือแต่ ประดู่จึงกำหนดให้เป็นต้นไม้ประจำจังหวัดและดอกไม้ประจำจังหวัด ในโอกาสนั้น เนื่องจากไม้ประดู่ โตช้ามาก ต่อมาจึงพยายามปลูกต้นกัลปพฤกษ์ ชัยพฤกษ์ และอินทนิล ขึ้นมาใหม่อีก ซึ่งยังคงมีเหลือ ให้เห็นอยู่บางส่วนหนึ่งก็ถูกตัดทำลายไปเพราะกิ่งก้านมีผลกระทบต่อสายไฟฟ้าและสายโทรศัพท์ ดังนั้น จึงยังยึดถือดอกประดู่เป็นดอกไม้ประจำจังหวัดในแนวคิดเดิม ชื่อเรียก ประดู่บ้าน ประดู่ลาย สะโน และประดู่อินเดีย ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ ไม้ต้นสูง 25 เมตร หรือมากกว่า ใบประกอบ 1 ใบ มี 7 - 11 ใบย่อย ใบรูปไข่ หรือไข่แกมขอบขนาน มีดอกมากเป็นสีเหลืองและมีกลิ่นหอม

สรรพคุณ

- ราก** แก้ไข้ แก้ไข้พิษเซื่องซึม แก้พิษไข้ กล่อมโลหิต บำรุงโลหิต คุมธาตุ แก้เสมหะเพ็อง
- แก่น** บำรุงโลหิต กล่อมโลหิต แก้เสมหะเพ็อง คุมธาตุ แก้กะษัย
- ใบ** ทำให้ฝีสุกเร็ว พอกแผล แก้ผดผื่นคัน
- ยาง** แก้โรคท้องเสีย แก้โรคปากเปื่อย แก้ปากแตกกระแหง

ต้นไม้ประจำจังหวัด

ต้นสัก ต้นไม้ประจำจังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ ต้นที่ยังอ่อนอายุมีขนสูงได้ถึง 50 เมตร ใบเดี่ยวเรียงตรงข้ามวงรีกว้าง กว้าง 6 – 50 เซนติเมตร ยาว 11 – 95 เซนติเมตร ดอกช่อขนาดใหญ่ ออกที่ปลายกิ่ง และช่อใบบริเวณปลายกิ่ง กลีบดอกสีขาวเชื่อมติดกันเป็นหลอดสั้นผลสดรูปค่อนข้างกลมมีขนละเอียดหนานุ่ม หุ้มเมล็ดด้วยกลีบเลี้ยงที่ขยายตัว เป็นไม้คุณภาพดีของประเทศและมีราคาแพงใช้ในงานก่อสร้างและงานเฟอร์นิเจอร์ได้เป็นอย่างดี ตำรายาไทยใช้แก่นขับปัสสาวะ แก้บวม น้ำ แก้ไข้ เปลือกต้นเข้ายา คุมธาตุ แก่นและใบขับลมในลำไส้ รักษาเบาหวาน ปัสสาวะพิการ (อาการ ปัสสาวะปวด หรือกระปริบกระปรอย หรือชุ่มชื้นสีเหลืองเข้ม หรือมีเลือด) และไตพิการ ยาพื้นบ้านใช้แก่นผสมกับรกทองพันชั่ง หัวข้าวเย็นเหนือ หัวข้าวเย็นใต้ ต้นกำเนิดขึ้น ต้นหัวร้อยรู และหญ้าชันกาดทั้งต้น ต้มน้ำดื่ม แก่เบาหวานพบว่าน้ำสกัดใบ ลดระดับน้ำตาลในเลือดได้ ออกฤทธิ์เร็ว และหมดฤทธิ์เร็ว

ประวัติความเป็นมาจังหวัดอุตรดิตถ์

อุตรดิตถ์มีความหมายว่า เมืองท่าแห่งทิศเหนือ และก่อนจะมาเป็นเมืองท่าสำคัญแต่เดิมอุตรดิตถ์เคยเป็นเมืองในปกครองของเมืองพิชัยอันเป็นเมืองเก่าแก่ ปราภฏชุมชนอาศัยมาตั้งแต่สมัยโบราณ

สมัยก่อนประวัติศาสตร์

สมัยโบราณก่อน พ.ศ. 1000 ยังไม่มีตัวอักษรใช้กัน แต่อุตรดิตถ์มีคนอาศัยอยู่แล้วเพราะหลักฐานจากการค้นพบภาพเขียนสีโบราณบนหน้าผาเขาตาพรหม หลังที่ว่าการอำเภอทองแสนขันและกลองมโหระทึกทำด้วยทองสัมฤทธิ์ ที่ตำบลท่าเสา อำเภอเมือง อุตรดิตถ์ เมื่อปี พ.ศ. 2470 ทำให้เราทราบว่าอุตรดิตถ์เป็นดินแดนที่มีผู้คนเข้ามาอาศัยอยู่ก่อน พ.ศ. 1000 แล้ว เพราะโบราณวัตถุที่ค้นพบดังกล่าวเป็นโลหะ ที่มีใช้กันอยู่ในยุคสัมฤทธิ์หรือยุคโลหะตอนต้นอันเป็นยุคก่อนประวัติศาสตร์นั่นเอง

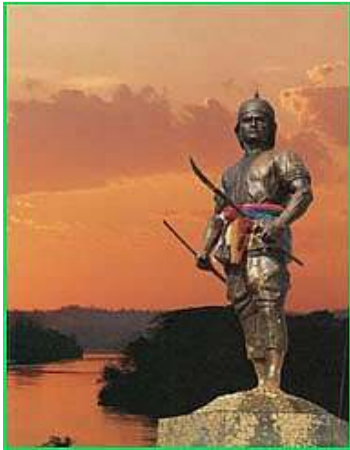
สมัยสุโขทัย

ในสมัยสุโขทัยท้องที่ของจังหวัดอุตรดิตถ์ ได้มีการตั้งเมืองขึ้นหลายเมือง เช่น เมืองฝางหรือเมืองสวางคบุรีเป็นเมืองที่มีชื่อปรากฏในศิลาจารึกของกรุงสุโขทัย เมื่อคราวที่พระมหาธรรมราชาลิไทแห่งกรุงสุโขทัยได้ทรงสร้างพระมหาธาตุที่นครชุม ตอนท้ายของศิลาจารึกได้กล่าวถึง เมืองฝางซึ่งเป็นเมืองหนึ่งของอาณาจักรสุโขทัย และยังเป็นเมืองต่อมาจนถึงสมัยอยุธยาปัจจุบันเมืองฝางอยู่ในท้องที่อำเภอเมืองอุตรดิตถ์จากการพบตัวเมืองและสถาปัตยกรรมเดียวกับเมืองโบราณสมัยสุโขทัย นอกจากนี้ในกฎหมาย ลักษณะลักพา ครั้งรัชกาลสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 แห่ง กรุงศรีอยุธยา มีชื่อเมืองทุ่งยั้งอยู่ในทำเนียบด้วย ปัจจุบัน อยู่ในท้องที่อำเภอลับแล เมืองโบราณอีกเมืองหนึ่ง คือ เมืองตาชูชก มีแม่น้ำน่านเป็นคูเมืองธรรมชาติ มีคำบรรยายลักษณะเมืองในศิลา จารึกสุโขทัยปัจจุบันอยู่ในท้องที่อำเภอตรอน

สมัยกรุงศรีอยุธยา

ตั้งแต่สมัยพระเจ้าอู่ทองสร้างกรุงศรีอยุธยา เมื่อ พ.ศ. 1893 ปรากฏ เมืองขึ้นถึง 16 เมือง ในจำนวนนี้มีเมืองพิชัยซึ่งอยู่ในท้องที่อุตรดิตถ์ ในปัจจุบันรวมอยู่ด้วย สมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราชเมื่อทรงยกทัพขึ้น ไปขับไล่ทหารพม่าทางหัวเมืองเหนือ พระยาสุวรรณคโลกและพระยาพิชัย แข็งเมืองไม่ยอมเกณฑ์กำลังไปช่วย สมเด็จพระนเรศวรมหาราชจึงจับตัว เจ้าเมืองทั้งสองประหารชีวิต และกวาด ต้อนผู้คนพลเมืองมายังเมืองพิษณุโลกจนสิ้น

สมัยกรุงธนบุรี

เมื่อปี พ.ศ. 2315 สมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี โปสุพลา แม่ทัพพม่า เมื่อเดินทัพผ่านเข้ามาใกล้ชายแดนไทยก็แบ่ง กองทัพเข้ามาตีเอาเมืองลับแล และยกทัพเลยเข้ามาตีเมือง พิชัย ขณะนั้นไพร่พลเมืองพิชัยยังมีน้อย พระยาพิชัยจึงรักษา เมืองไว้ และขอกำลังเมืองพิษณุโลกขึ้นไปช่วย เจ้าพระยา สุรสีห์ที่รับเกณฑ์กองทัพขึ้นไปยังเมืองพิชัยตีค่ายพม่า พระยาพิชัยยกออกมาตีกระหนาบอีกด้าน กองทัพพม่า ด้านทานไม้ไหวก็แตกหนีไปต่อมา พ.ศ. 2316 โปสุพลาแม่ทัพพม่ายกทัพตีเมือง พิชัยอีก แต่ฝ่ายไทยรู้ตัวก่อน เจ้าพระยาสุรสีห์กับพระยาพิชัย ขวนกันยกกองทัพชุมสกัดทัพพม่า เมื่อกองทัพ พม่ายกมาถึงเจ้าพระยาสุรสีห์กับพระยาพิชัยออกระดมตีได้รับกันเป็นสามารรถ ฝ่ายไทยได้ที่ชัยภูมิ ได้เปรียบพม่าตีทัพโปสุพลาแตกกลับไป การรบ ครั้งนี้เมื่อเข้าประจัญบาน พระยาพิชัยถือดาบสองมือเข้าไล่ฟันพม่าจนดาบหัก เลื่องลือชื่อ เสียงถึงเรียกชื่อกันว่า “พระยาพิชัยดาบหัก” แต่นั้นมา

สมัยรัตนโกสินทร์

ช่วงรัชกาลที่ 3 เมืองพิชัย ได้กลายเป็นหัวเมือง สำคัญ ได้เมืองขึ้นแผ่ขยายเขตแดนออกไปถึงเมืองเวียงจันทร์ จดแม่น้ำโขง ต้องตรวจตรา รักษาการเมืองแพร์และเมืองน่าน ตลอดจนเมืองหลวงพระบางอันเป็นเมืองหน้าด่าน ขณะเดียวกัน กับตำบลบางโพทำอิฐซึ่งอยู่ติดแม่น้ำน่าน อันเป็นแม่น้ำสำคัญ สายเดียวที่ใช้ติดต่อค้าขายขึ้นมาได้สะดวกถึงเมืองเหนือด้วย เหนือขึ้นไปสายน้ำต้นเงินมากมายไปด้วยเกาะแก่ง จึงเป็นที่ รวมสินค้าจากเมืองหลวงพระบาง เมืองแพร์ เมืองน่าน ตลอดจนแคว้นสิบสองปันนาก็นำสินค้าพื้นเมืองเดินบกลงมา จำหน่ายแล้วส่งต่อล่องใต้ไปจนถึงกรุงเทพฯ ในปี พ.ศ. 2430 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า เจ้าอยู่หัว ทรงเห็นว่า ที่ตำบลบางโพทำอิฐคงจะเจริญต่อไป ในภายหน้า ด้วยเป็นทำเลการค้าอย่างดีริมแม่น้ำน่าน ราษฎร ก็อพยพเข้ามาอาศัยอยู่มากขึ้นทุกปี จึงโปรดให้ตั้งเป็นเมือง อุดรดิตถ์ อันหมายถึง เมืองท่าแห่งทิศเหนือ และโปรดให้ อุดรดิตถ์เป็นเมืองขึ้นของเมืองพิชัย ต่อมาในปี พ.ศ. 2442 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดให้ย้าย ศาลากลางเมืองพิชัยไปตั้งบังคับบัญชาที่เมืองอุดรดิตถ์ เวลานั้นอุดรดิตถ์ได้กลายเป็นชุมชนขนาดใหญ่กว่าเมือง พิชัยเสียอีก ปี พ.ศ. 2458 จึงโปรดให้เปลี่ยนนามเมืองพิชัยเป็นเมืองอุดรดิตถ์เป็นต้นมา จนปัจจุบัน

ข้อมูลสภาพทั่วไปของจังหวัดอุดรดิตถ์

1. ลักษณะทั่วไปของจังหวัดอุดรดิตถ์

1.1 ลักษณะทางภูมิศาสตร์

อุดรดิตถ์เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคเหนือตอนล่าง เป็นประตูขึ้นสู่ดินแดนล้านนาตะวันออก เป็นเมืองก่อนประวัติศาสตร์ ตัวเมืองเดิมชื่อ บางโพทำอิฐ ได้รับการยกฐานะเป็นจังหวัดเมื่อ พ.ศ. 2476 “อุดรดิตถ์” หมายถึง เมืองท่าแห่งทิศเหนือ เป็นเมืองด่านานแม่ฝ่ายลับแล และเมืองถิ่นกำเนิดของวีรบุรุษกู้ชาติ “พระยาพิชัยดาบหัก” ทหารเอกสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ

โดยทางรถยนต์ 491 กิโลเมตร และโดยทางรถไฟ 485 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับ	จังหวัดแพร่ และจังหวัดน่าน
ทิศใต้	ติดกับ	จังหวัดพิษณุโลก
ทิศตะวันออก	ติดกับ	จังหวัดพิษณุโลก และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีเขตชายแดนยาวประมาณ 135 กิโลเมตร
ทิศตะวันตก	ติดกับ	จังหวัดสุโขทัย

1.2 ภาพพื้นที่และลักษณะภูมิประเทศ

แบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

ที่ราบลุ่มแม่น้ำน่าน บริเวณสองฝั่งของแม่น้ำน่าน และลำน้ำสาขาที่ไหลมาบรรจบกับแม่น้ำน่าน สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่ค่อนข้างราบเรียบ อยู่ในเขตอำเภอตรอน พิชัย และบางส่วนของอำเภอเมืองอุตรดิตถ์ ลับแล และทองแสนขัน (ประมาณ 20% ของพื้นที่ทั้งหมด)

ที่ราบระหว่างหุบเขาและเชิงเขา บริเวณที่อยู่ต่อเนื่องจากบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำทางด้านเหนือและด้านตะวันออกของจังหวัด ประกอบด้วยที่ราบแคบ ๆ ระหว่างหุบเขาตามแนวคลองตรอน แม่น้ำปาด คลองแม่พ่อง ห้วยน้ำไคร้ และลำธารสายต่าง ๆ สลับกับภูมิประเทศเป็นเขาในเขตอำเภอเมืองอุตรดิตถ์ ลับแล น้ำปาด ฟากท่า ท่าปลาและอำเภอบ้านโคก (ประมาณ 20% ของพื้นที่ทั้งหมด)

เขตภูเขาและที่สูง อยู่ในบริเวณทางด้านเหนือ และทางตะวันออกของจังหวัด โดยเฉพาะเขตอำเภอเมืองอุตรดิตถ์ อำเภอลับแล น้ำปาด ฟากท่า ท่าปลา และอำเภอบ้านโคก (ประมาณ 60% ของพื้นที่ทั้งหมด)

1.3 การใช้พื้นที่

พื้นที่ทั้งหมด 7,838 ตารางกิโลเมตร หรือ 4,899,120 ไร่ เป็นอันดับที่ 11 ของ 17 จังหวัดภาคเหนือ : อันดับที่ 25 ของประเทศ

การใช้ที่ดิน

- 1) **พื้นที่การเกษตร 1,255,225 ไร่** คิดเป็น 26% ของพื้นที่ทั้งหมด
 - 1.1) **พื้นที่ทำนา** 610,057 ไร่ คิดเป็น 49% ของพื้นที่การเกษตร
 - 1.2) **พื้นที่ทำไร่** 268,848 ไร่ คิดเป็น 21% ของพื้นที่การเกษตร
 - 1.3) **พื้นที่ทำสวน** 273,879 ไร่ คิดเป็น 22% ของพื้นที่การเกษตร
 - 1.4) **พื้นที่การเกษตรอื่น ๆ** 102,441 ไร่ คิดเป็น 8% ของพื้นที่การเกษตร
- 2) **พื้นที่ป่าไม้ 3,075,568 ไร่** คิดเป็น 62% ของพื้นที่ทั้งหมด
(ข้อมูลของกรมป่าไม้ที่มีล่าสุด)

1.4 ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดอุตรดิตถ์ได้รับอิทธิพลจากกระแสลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ และตะวันตกเฉียงใต้ มีความชื้นและความร้อนสูง ในฤดูร้อนอากาศจะร้อนจัด อุณหภูมิเฉลี่ย 35 องศาเซลเซียสในฤดูกลางอากาศเย็นสบายในฤดูหนาวและในฤดูฝนมีฝนตกชุก ปริมาณน้ำฝนของจังหวัดอุตรดิตถ์ อยู่ช่วง 957.3 มิลลิเมตร ถึง 1,695.9 มิลลิเมตร จำนวนวันฝนตกประมาณ 99 วัน

1.5 ศักยภาพที่สำคัญของจังหวัดอุตรดิตถ์

1. ด้านเกษตรกรรม มีพื้นที่ทำการเกษตรจำนวนมาก (26% ของพื้นที่ทั้งหมด) ส่วนใหญ่เป็นนาข้าวและสวนผลไม้ เป็นแหล่งผลิตอาหารสำคัญของประเทศ
2. ด้านการค้าชายแดน มีชายแดนติดต่อลาว 135 กม. มีการค้าชายแดนในแต่ละปี จัดผ่อนปรนทางการค้าช่องทางคู่ ช่องห้วยต่าง และช่องมหาราช มูลค่าการค้าชายแดนกว่า 200 ล้านบาทต่อปี ซึ่งกำลังจะได้รับการยกระดับเป็นจุดผ่านแดนถาวรช่องทางคู่ และมีเส้นทางเชื่อมโยงกับจังหวัดต่าง ๆ และประเทศเพื่อนบ้านได้โดยสะดวก ดังนี้

ระยะทาง

(491 ก.ม.)	อุตรดิตถ์ → กรุงเทพฯ = 491 ก.ม.
(230 ก.ม.)	อุตรดิตถ์ → เชียงใหม่ = 230 ก.ม.
	อุตรดิตถ์ → ภูตู่ = 162 ก.ม.
(162 ก.ม.) (188 ก.ม.)	อุตรดิตถ์ → ภูตู่ → ไชยะบุรี = 350 ก.ม.
(162 ก.ม.) (308 ก.ม.)	อุตรดิตถ์ → ภูตู่ → หลวงพระบาง = 470 ก.ม.
(162 ก.ม.) (258 ก.ม.)	อุตรดิตถ์ → ภูตู่ → เวียงจันทน์ = 420 ก.ม.
(179 ก.ม.) (80 ก.ม.) (8 ก.ม.)	อุตรดิตถ์ → ตาก → แม่สอด → เมียวดี = 267 ก.ม.

3. การท่องเที่ยว มีแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมาก ทั้งด้านประวัติศาสตร์ และธรรมชาติ เช่น ภูสอยดาว สามารถเชื่อมโยงกับจังหวัดในภูมิภาคนี้ และประเทศเพื่อนบ้านได้ โดยเป็นประตูเชื่อม 3 มรดกโลก ที่ใกล้ที่สุด : กำแพงเพชร / สุโขทัย / หลวงพระบาง
4. จุดที่ตั้งเป็นประตูเชื่อมภาคเหนือตอนบนกับภาคอีสานตอนบน
5. แหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ มีแหล่งน้ำขนาดใหญ่ (เขื่อนสิริกิติ์) และแม่น้ำสำคัญ 3 สาย (แม่น้ำน่าน/แม่น้ำปาด/คลองตรอน) มีฝนตกชุก
6. เส้นทางคมนาคมดี สะดวกทั้งทางรถไฟ และรถยนต์ และมีพื้นที่ที่จะพัฒนาเป็นศูนย์ทางรางรถไฟ (Contrainer Yard : CY) ที่ใหญ่ที่สุดในภาคเหนือ

2. ด้านการเมืองการปกครอง

จังหวัดอุตรดิตถ์แบ่งพื้นที่เพื่อการบริหารราชการส่วนภูมิภาคเป็น 9 อำเภอ 65 ตำบล 613 หมู่บ้าน โดยมีอำเภอดังนี้ อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ พิษณุ ตรอน ลับแล ท่าปลา น้ำปาด ฟากท่า บ้านโคก และทองแสนขัน มีการแบ่งเขตการบริหารราชการ 3 ระดับ คือ

1. ส่วนราชการบริหารส่วนภูมิภาค จำนวน 34 หน่วยงาน
2. ส่วนราชการบริหารส่วนกลาง ที่มีสำนักงานตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค จำนวน 60 หน่วยงาน

3. ส่วนราชการบริหารส่วนท้องถิ่น 80 แห่ง ประกอบด้วย
 - 3.1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 1 แห่ง
 - 3.2 เทศบาลเมือง จำนวน 1 แห่ง
 - 3.3 เทศบาลตำบล จำนวน 22 แห่ง
 - 3.4 องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 56 แห่ง

การแบ่งเขตการปกครองจังหวัดอุดรดิตถ์

อำเภอ	พื้นที่ ตร.กม.	ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาลเมือง/ตำบล	อบต.	ห่างจากจังหวัด
เมืองอุดรดิตถ์(รวม ทม./ทต.)	756.48	17	158	9	9	
ตรอน	314.50	5	47	2	5	35 กม.
ท่าปลา	1,681.45	8	85	3	7	55 กม.
น้ำปาด	1,448.71	6	49	1	6	85 กม.
ฟากท่า	632.67	4	31	1	4	140 กม.
บ้านโคก	1,055.91	4	31	1	3	180 กม.
พิชัย	736.68	11	98	2	11	60 กม.
ลับแล	448.77	8	65	3	7	11 กม.
ทองแสนขัน	754.44	4	49	1	4	50 กม.
รวม	7,838.61	67	613	23	56	

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดอุดรดิตถ์ ข้อมูล ณ เดือนสิงหาคม 2555

ประชากร

จำนวนประชากรของจังหวัดทั้งสิ้น 461,171 คน ชาย 227,332 คน หญิง 233,839 คน ความหนาแน่นเฉลี่ย 59 คน/ 1 ตารางกิโลเมตร อำเภอที่มีความหนาแน่นของประชากรมากที่สุดคือ อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ โดยมีความหนาแน่น 199 คน/1 ตร.กม. และอำเภอที่มีความหนาแน่นของประชากรน้อยที่สุด คือ อำเภอบ้านโคก 14 คน/1 ตร.กม.

3. ด้านเศรษฐกิจ

3.1 ภาวะเศรษฐกิจของจังหวัด ขึ้นกับภาคเกษตร การค้าปลีกค้าส่ง และภาคอุตสาหกรรม เป็นสำคัญ ตามลำดับ

- รายได้เฉลี่ยประชากรต่อหัว : 72,009 บาท / เป็นอันดับที่ 11 ของ 17 จังหวัดภาคเหนือ และอันดับที่ 48 ของประเทศ
 - : รายได้เฉลี่ยประชากรทั้งประเทศต่อหัว 150,118 บาท เฉลี่ยภาคเหนือ 79,158 บาท
 - : จังหวัดอุดรดิตถ์ ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ 78,109 บาท ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของภาคเหนือ 7,149 บาท (ข้อมูลล่าสุด ณ ธ.ค. 53)

• ผลิตภัณฑ์มวลรวม (GPP) (ล่าสุด ธ.ค. 2553) ทั้งหมด 35,306 ล้านบาท /
เป็นอันดับที่ 12 ของ 17 จังหวัดภาคเหนือ : อันดับที่ 58 ของประเทศ แบ่งเป็น

1) สาขาเกษตรกรรม	13,237 ล้านบาท	คิดเป็น	37.49%
2) สาขาการขนส่ง ขยายปลีก	4,745 ล้านบาท	คิดเป็น	13.44%
3) สาขาอุตสาหกรรม	4,304 ล้านบาท	คิดเป็น	12.19%
4) สาขาการศึกษา	3,457 ล้านบาท	คิดเป็น	9.79%
5) สาขาการบริหารราชการ	2,447 ล้านบาท	คิดเป็น	6.93%
6) สาขาการก่อสร้าง	1,311 ล้านบาท	คิดเป็น	3.71%
7) สาขาการบริการด้านสุขภาพและสังคม	1,356 ล้านบาท	คิดเป็น	3.84%
8) สาขาขนส่งและการคมนาคม	898 ล้านบาท	คิดเป็น	2.54%
9) สาขาตัวกลางทางการเงิน	1,081 ล้านบาท	คิดเป็น	3.06%
10) สาขาบริการด้านอสังหาริมทรัพย์	844 ล้านบาท	คิดเป็น	2.39%
11) สาขาไฟฟ้า ประปา และโรงแยกก๊าซ	681 ล้านบาท	คิดเป็น	1.93%
12) สาขาให้บริการด้านชุมชน สังคมฯ	359 ล้านบาท	คิดเป็น	1.02%
13) สาขาเหมืองแร่และเหมืองหิน	296 ล้านบาท	คิดเป็น	0.84%
14) สาขาโรงแรมและภัตตาคาร	69 ล้านบาท	คิดเป็น	0.20%
15) สาขาประมง	198 ล้านบาท	คิดเป็น	0.56%
16) สาขาถูกจ้างในครัวเรือน	24 ล้านบาท	คิดเป็น	0.07%

ตารางแสดงรายได้เฉลี่ยประชากรต่อหัว/ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดอุตรดิตถ์ พ.ศ. 2549 – 2553

ปี พ.ศ.	รายได้เฉลี่ยต่อหัว (บาท)	ผลิตภัณฑ์มวลรวม GPP (ล้านบาท)
2549	42,799	25,583
2550	54,836	26,662
2551	62,702	30,584
2552	63,999	31,304
2553	72,009	35,306

ตารางแสดงข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมรายสาขาของจังหวัดอุตรดิตถ์ปี 2549 – 2553

สาขา	พ.ศ.	พ.ศ.	พ.ศ.	พ.ศ.	พ.ศ.
	2549 (ล้านบาท)	2550 (ล้านบาท)	2551 (ล้านบาท)	2552 (ล้านบาท)	2553 (ล้านบาท)
1) สาขาเกษตรกรรม	7,822	7,949	11,367	10,621	13,237
2) สาขาการขนส่ง ขยายปลีก	3,837	4,043	4,319	4,568	4,745
3) สาขาอุตสาหกรรม	3,122	3,130	3,102	3,836	4,304
4) สาขาการศึกษา	2,537	2,923	3,118	3,333	3,457
5) สาขาการบริหารราชการ	1,974	2,120	2,056	2,129	2,447
6) สาขาการก่อสร้าง	1,032	1,098	1,183	1,199	1,311

7) สาขาการบริการด้านสุขภาพและสังคม	962	1,084	1,160	1,295	1,356
8) สาขาขนส่งและการคมนาคม	859	910	949	912	898
9) สาขาตัวกลางทางการเงิน	935	889	954	1,003	1,081
10) สาขาบริการด้านอสังหาริมทรัพย์	877	884	865	860	844
11) สาขาไฟฟ้า ประปา และโรงแยกก๊าซ	597	598	575	634	681
12) สาขาให้บริการด้านชุมชน สังคมฯ	417	408	393	341	359
13) สาขาเหมืองแร่และเหมืองหิน	263	294	277	287	296
14) สาขาโรงแรมและภัตตาคาร	80	82	75	73	69
15) สาขาประมง	250	230	168	190	198
16) สาขาลูกจ้างในครัวเรือน	21	22	23	24	24

3.2 ด้านการค้าชายแดน

จังหวัดอุตรดิตถ์ มีพรมแดนติดต่อกับ สปป.ลาว โดยประมาณ 135 กิโลเมตร ในพื้นที่อำเภอบ้านโคก ประมาณ 115 กิโลเมตร และอำเภอน้ำปาด ประมาณ 20 กิโลเมตร มีช่องทางค้าขายตามแนวชายแดน 15 ช่องทาง เป็นช่องทางที่รถยนต์ผ่านเข้าออกได้ 6 ช่องทาง อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอบ้านโคก โดยประกาศเป็นจุดค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้า จำนวน 4 แห่ง คือ

จุดผ่อนปรน จำนวน 2 แห่ง คือ

1. **ช่องงูตุ้** บ้านม่วงเจ็ดต้น หมู่ที่ 2 ตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก เปิดค้าขายสัปดาห์ละ 2 วัน คือ วันศุกร์และวันเสาร์ อยู่ตรงข้ามกับเมืองปากลายแขวงไชยะบุรี ซึ่งมีประชากรประมาณ 60,000 คน อยู่ห่างจากช่องงูตุ้ ระยะทาง 33 กิโลเมตร

2. **ช่องห้วยต่าง** หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านโคก อำเภอบ้านโคก เปิดค้าขายสัปดาห์ละ 1 วัน คือ วันพุธ อยู่ตรงข้ามกับเมืองบ่อแตน แขวงไชยะบุรี ซึ่งมีประชากรประมาณ 17,500 คน

ช่องประเพณี จำนวน 2 แห่ง คือ

1. **ช่องบ่อเปี้ย (ช่องมหาราช)** บ้านบ่อเปี้ย หมู่ที่ 1 ตำบลบ่อเปี้ย อำเภอบ้านโคก ติดต่อกับเมืองทุ่งมีชัย แขวงไชยะบุรี สปป.ลาว ระยะทาง 14 กิโลเมตร (เมืองปากลาย 45 กิโลเมตร) เปิดทำการค้าขายสัปดาห์ละ 1 วัน คือ วันอาทิตย์ มีประชากร 8,665 คน

2. **ช่องห้วยพร้าว** หมู่ที่ 4 ตำบลห้วยมุ่น อำเภอน้ำปาด ติดต่อกับบ้านหนองป่าจิต เมืองบ่อแตน แขวงไชยะบุรี สปป.ลาว เปิดทำการสัปดาห์ละ 1 วัน คือ วันอาทิตย์ มีประชากร 17,500 คน

มูลค่าการค้าชายแดน ประมาณปีละ 200 ล้านบาท และมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี

มูลค่า	พ.ศ. 2552	พ.ศ. 2553	พ.ศ. 2554	พ.ศ. 2555 ถึง เดือน มิ.ย. 55	รวม
1) การนำเข้า	13,147,862	81,503,213	133,349,927	108,864,283	336,865,285
2) การส่งออก	77,236,621	87,627,045	137,407,354	130,737,647	433,071,667
รวม	90,384,483	169,130,258	270,820,281	239,601,930	769,936,952

ข้อมูลจากสำนักงานพาณิชย์จังหวัดอุตรดิตถ์ เดือนสิงหาคม 2555

4. ด้านธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

4.1 ทรัพยากรน้ำ

1) แหล่งน้ำผิวดิน เส้นทางน้ำสายหลักของจังหวัดอุตรดิตถ์ คือ แม่น้ำน่าน และน้ำปาด นอกจากนี้ มีลำน้ำสาขาของแม่น้ำทั้งสองสาย ซึ่งไหลจากทางเหนือลงสู่ใต้ ได้แก่ คลองตรอน น้ำสม ห้วยทรายขาว ห้วยลึก ห้วยมุ่น น้ำริด คลองแม่พ่อง เป็นต้น แม่น้ำน่าน จัดเป็นแหล่งน้ำผิวดิน ที่สำคัญที่สุดต่อการเกษตรและการอุปโภค-บริโภค มีปริมาณการไหลสม่ำเสมอตลอดปี

- จ.อุตรดิตถ์ ยังมีบึง และหนองน้ำธรรมชาติขนาดใหญ่ (มีเนื้อที่เกินกว่า 100 ไร่ ขึ้นไป) จำนวนประมาณ 10 แห่ง ซึ่งสามารถใช้ประโยชน์ได้ทั้งการอุปโภค-บริโภค และการประมง ได้แก่ บึงทุ่งกะโล่ บึงมาย บึงหล่ม บึงช่อ บึงเบิก บึงสกัด บึงยาว บึงพาด บึงทับกระดาน และหนองพระเล

2) แหล่งน้ำใต้ดิน มีปริมาณน้ำสูงถึงปานกลาง (20-80 ลูกบาศก์เมตร/ชั่วโมง) อยู่ในพื้นที่ทางตอนใต้ของจังหวัด มีคุณภาพดีสามารถนำมาปรับปรุงเป็นน้ำสะอาด ทำระบบประปาหมู่บ้าน ให้ราษฎรใช้อุปโภคบริโภค อยู่ในเขตอำเภอเมืองอุตรดิตถ์ ลับแล พิชัย ตรอน และทองแสนขัน

3) แหล่งน้ำชลประทาน ระบบชลประทานในจังหวัดอุตรดิตถ์ ประกอบด้วย โครงการชลประทานขนาดใหญ่ คือ เขื่อนสิริกิติ์ ตั้งอยู่ที่อำเภอท่าปลา เป็นเขื่อนเอนกประสงค์ เพื่อการเกษตรกรรม การผลิตพลังงานไฟฟ้า และเพื่อบรรเทาอุทกภัยในที่ราบภาคเหนือตอนล่าง และภาคกลาง สามารถเก็บกักน้ำได้ประมาณ 10,550 ล้านลูกบาศก์เมตร และส่งน้ำให้แก่พื้นที่เกษตรกรรมในพื้นที่จังหวัดทางตอนใต้ของจังหวัดอุตรดิตถ์ ประมาณ 177,500 ไร่ ในฤดูฝน และ 300,000 ไร่ ในฤดูแล้ง

4.2 ทรัพยากรป่าไม้

จังหวัดอุตรดิตถ์มีป่าไม้ประกอบด้วย ป่าเบญจพรรณ ป่าดงดิบ และป่าแดง ไม้มีค่าทางเศรษฐกิจที่พบมาก คือ ไม้สัก และไม้เบญจพรรณ ปัจจุบันเนื้อที่ป่าไม้ 4,920 ตร.กม. (3,075,568 ไร่) คิดเป็นร้อยละ 62.78 ของพื้นที่จังหวัด สำหรับพื้นที่ป่าไม้ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกรมป่าไม้ในเขตจังหวัดอุตรดิตถ์ ประกอบด้วย ป่าสงวนแห่งชาติ 15 แห่ง วนอุทยาน 1 แห่ง คือ วนอุทยานสักใหญ่ ตั้งอยู่ในเขตบ้านปางเกลือ ตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำปาด มีเนื้อที่ประมาณ 1,250 ไร่ เป็นวนอุทยานที่มีป่าไม้เบญจพรรณนานาชนิด เช่น ไม้สัก ไม้แดง ไม้มะค่า ไม้เต็ง ไม้รัง ไม้ประดู่ และที่สำคัญ คือ มีต้นสักใหญ่ที่สุดในโลก ความสูง 47 เมตร ความกว้างรอบต้น 9.58 เมตร มีอายุประมาณ 1,000 ปี อีกทั้งมีอุทยานแห่งชาติ 2 แห่ง คือ อุทยานแห่งชาติคลองตรอน และอุทยานแห่งชาติภูสอยดาว อ.น้ำปาด (ข้อมูลกรมป่าไม้ พ.ศ. 2553)

4.3 ทรัพยากรแร่ธาตุ ที่สำคัญ ได้แก่ ดินขาว พลวง เหล็ก ทองแดง ยิปซั่ม ทัลด์และใยหิน หินอ่อนและหินปูน

4.4 การพัฒนาต้นน้ำลำธาร มีการสร้างฝายต้นน้ำไปแล้วกว่า 3,000 แห่ง

5. โครงสร้างพื้นฐาน

5.1 ไฟฟ้า

จังหวัดอุตรดิตถ์ได้รับกระแสไฟฟ้าจากแหล่งกำเนิดสำคัญ 3 แหล่ง คือ เขื่อนสิริกิติ์ เขื่อนภูมิพล และโรงไฟฟ้าแม่เมาะ จังหวัดลำปาง จุดที่มีการใช้ไฟมากที่สุดคือ อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ รองลงมา คือ อำเภอพิชัย และอำเภอลับแล สำหรับประเภทการใช้ไฟฟ้ามากที่สุดคือ ประเภทที่อยู่อาศัย รองลงมา

คือ ธุรกิจการสูบน้ำเพื่อการเกษตรของโครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้า กรมส่งเสริมและพัฒนาพลังงาน กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม และทุกหมู่บ้านมีไฟฟ้าใช้แล้ว

5.2 แหล่งน้ำ

การประปา มีระบบประปาให้บริการในเขตชุมชนเมือง คือ เทศบาลทุกแห่งสำหรับในเขตชนบท จังหวัดได้ดำเนินการออกแบบระบบประปาหมู่บ้าน ขนาดย่อม พร้อมขยายขนาด 30 ครั้วเรือน 50 ครั้วเรือน และ 100 ครั้วเรือน ตามสภาพความเหมาะสมของแต่ละหมู่บ้าน โดยดำเนินการก่อสร้างครบทุกหมู่บ้านตั้งแต่ปี 2538 นอกจากนี้ ยังมีระบบประปาขนาดใหญ่ของกรมอนามัย กรมโยธาธิการฯ และกรมทรัพยากรน้ำที่กระจายสนับสนุนความต้องการของประชาชนโดยทั่วไป แต่จากการขยายตัวของกลุ่มประชากรและความเจริญในด้านต่าง ๆ ทำให้เกิดการขยายตัวของหมู่บ้านอีกจำนวนมากส่งผลทำให้มีความต้องการระบบประปาเพิ่มขึ้น ซึ่งหมู่บ้าน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถให้บริการได้อย่างพอเพียง

การชลประทาน สามารถส่งน้ำ ที่เก็บกักไว้ในอ่างเก็บน้ำไปใช้ในระบบชลประทานได้เป็นพื้นที่ 150,000 ไร่ (ประมาณ 25% ของพื้นที่นา) น้ำจากอ่างเก็บน้ำจะถูกปล่อยออกไปยังพื้นที่เพาะปลูกในทุ่งราบสองฝั่งแม่น้ำนาน กับพื้นที่ทุ่งเจ้าพระยาทั้งในฤดูฝน และฤดูแล้ง ในปริมาณที่ได้มีการตกลงร่วมกันไว้กับกรมชลประทาน

5.3 การคมนาคม

จังหวัดอุตรดิตถ์มีโครงข่ายถนนที่สามารถติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ในภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้อย่างสะดวกทั้งทางรถยนต์และทางรถไฟ มีทางหลวงแผ่นดิน 2 สาย (สายหมายเลข 11 และสายหมายเลข 102) ทางหลวงจังหวัด 30 สาย โดยเมื่อพิจารณาเส้นทางรถโดยสารประจำทางระหว่างชุมชนต่าง ๆ ภายในจังหวัดกับจังหวัดอื่น ๆ มีจำนวนรวมกว่า 50 สาย ประกอบด้วย เส้นทางเดินรถในชุมชนเมืองอุตรดิตถ์ เส้นทางเดินรถระหว่างจังหวัดต่าง ๆ ในภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ผ่านจังหวัดอุตรดิตถ์ และเส้นทางเดินรถภายในจังหวัด ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเส้นทางระหว่างเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ กับอำเภอ ตำบล หมู่บ้านในเขตจังหวัด ชุมชนที่มีรถโดยสารประจำทางผ่านมากที่สุด คือ เทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ รองมาคือ เทศบาลตำบลในเมือง เทศบาลตำบลวังกะพือ เทศบาลตำบลทุ่งยั้ง เทศบาลตำบลสิริพนมมาศ และเทศบาลตำบลหัวดง โดยมีเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์เป็นศูนย์กลางการคมนาคมระหว่างภาคเหนือและการคมนาคมภายในจังหวัด เป็นจุดที่มีการหยุดพักของรถโดยสารระหว่างทางจำนวนมาก

ทางรถไฟ มีเส้นทางรถไฟสายเหนือจากกรุงเทพมหานครถึงจังหวัดเชียงใหม่ผ่านเมืองอุตรดิตถ์ และมีเส้นทางแยกจากสถานีบ้านดาราในเขตอำเภอพิชัย ไปยังสถานีสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ในเขตจังหวัดอุตรดิตถ์มีเส้นทางรถไฟผ่าน 3 อำเภอ คือ พิชัย ตรอน และเมืองอุตรดิตถ์ มีสถานีรถไฟ รวม 12 สถานี สถานีที่สำคัญมากที่สุด 2 สถานี คือ สถานีศิลาอาสน์ และสถานีอุตรดิตถ์ ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จัดเป็นสถานีรถไฟที่สำคัญของเส้นทางเดินรถสายเหนือ เพราะเป็นจุดขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ และผู้โดยสารจำนวนมาก รวมทั้งเป็นจุดเติมน้ำมันเชื้อเพลิง และสับเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

6. ด้านสาธารณสุข

จังหวัดอุดรดิตถ์ มีจำนวนสถานพยาบาลแผนปัจจุบันที่มีเตียงรับผู้ป่วยไว้ค้างคืน ทั้งสิ้น 10 แห่ง มีจำนวนเตียงผู้ป่วย 940 เตียง ในจำนวนนี้เป็นสถานพยาบาลที่สังกัดกระทรวงสาธารณสุข คือ โรงพยาบาลอุดรดิตถ์ และโรงพยาบาลชุมชน จำนวนเตียง 850 เตียง สังกัดกระทรวงกลาโหม คือ โรงพยาบาลค่ายพิชัยดาบหัก จำนวนเตียง 90 เตียง อัตราส่วนเตียงผู้ป่วยต่อประชากร เท่ากับ 1 : 495

ส่วนบุคลากรทางการแพทย์ที่สำคัญ คือ มีแพทย์ 106 คน ทันตแพทย์ 30 คน เภสัชกร 59 คน พยาบาล 702 คน อัตราส่วนแพทย์ต่อประชากร เท่ากับ 1 : 4,389 อัตราส่วนทันตแพทย์ต่อประชากร เท่ากับ 1 : 15,509 และอัตราส่วนเภสัชกรต่อประชาชน 1 : 7,886

ข้อมูลสรุปความต้องการและศักยภาพของประชาชนในท้องถิ่นจังหวัด

ประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนา ปลูกพืชสวน พืชไร่ และไม้ผล รายได้ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับภาคการเกษตร ซึ่งจะทำให้การเพาะปลูกแตกต่างกันไปตามสภาพภูมิประเทศของพื้นที่ของแต่ละอำเภอ ดังนั้น ประชาชนในแต่ละอำเภอจึงมีความต้องการและศักยภาพที่แตกต่างกัน ดังนี้

อำเภอเมือง ราษฎรมีทั้งการประกอบอาชีพการทำนา ทำสวนผลไม้ และมีรายได้หลักจากการประกอบอาชีพการเกษตร และการค้าขาย ในแหล่งชุมชนเมือง แต่พื้นที่บางตำบลยังไม่มีการพัฒนาทั้งแหล่งน้ำ และเส้นทางในการคมนาคม ระบบประปาในบางพื้นที่ยังไม่ทั่วถึง และบางแห่งก็ชำรุดทรุดโทรมไปตามอายุการใช้งาน ดังนั้น ราษฎรต้องการการพัฒนาแหล่งน้ำ พัฒนาเส้นทางคมนาคม และระบบประปา ระบบสาธารณสุข/โภชนาการ และการพัฒนาคุณภาพชีวิต

อำเภอพิชัย ราษฎรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำนา 3 ครั้ง/ปี ดังนั้น การพัฒนาแหล่งน้ำสำหรับทำการเกษตรจึงเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับราษฎรที่ต้องการกระจายพื้นที่ให้บริการมากขึ้น รวมทั้ง การพัฒนาระบบประปาเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และการพัฒนาเส้นทางคมนาคมในการขนส่งผลผลิตทางการเกษตรที่ชำรุดทรุดโทรม การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่

อำเภอตรอน ราษฎรส่วนใหญ่ต้องการการพัฒนาระบบน้ำประปา เพื่อการอุปโภคบริโภค และพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร เพราะเป็นพื้นที่ราบเป็นส่วนใหญ่ เหมาะแก่การเพาะปลูก

อำเภอลับแล ราษฎรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการทำสวน ทำสวนไม้ผล และทำนา และเป็นพื้นที่ใกล้เขาซึ่งเกิดน้ำป่าไหลหลาก ดังนั้น จึงมีความต้องการด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ เพื่อป้องกันน้ำท่วม การกักเก็บน้ำ และการป้องกันภัยทางธรรมชาติที่มีความเสี่ยง และการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบสร้างสรรค์ตามศักยภาพที่มีอยู่สูงมาก

อำเภอท่าปลา ราษฎรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการปลูกพืชสวนเป็นรายได้หลัก และมีอาชีพจากการประมง บางพื้นที่อยู่ในพื้นที่เป็นเขาย่างขาดแหล่งน้ำสำหรับการเกษตร จึงจำเป็นต้องการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อให้ราษฎรใช้ในการเกษตร การส่งเสริมอาชีพจากผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ การพัฒนาระบบสาธารณสุข/โภชนาการต่าง ๆ ที่ขาดแคลนในบางพื้นที่

อำเภอฟากท่า อำเภอโนนสะอาด และอำเภอบ้านโคก ราษฎรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการทำพืชสวน พืชไร่ และไม้ผลบางชนิด เนื่องจากเป็นพื้นที่ราบสูงไม่มีระบบชลประทานต้องอาศัยแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ดังนั้น จึงมีความต้องการมีการพัฒนาแหล่งน้ำตามธรรมชาติเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้สำหรับ

ทำการเกษตร รวมทั้งการส่งเสริมการประกอบอาชีพเป็นรายได้เสริม มีการพัฒนาการค้าชายแดน และเตรียมความพร้อมการยกระดับช่องทางคู่เป็นจุดผ่านแดนถาวร

อำเภอทองแสนขัน ราษฎรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำพืชไร่ ดังนั้น จึงต้องการพัฒนา แหล่งน้ำ และระบบการกระจายน้ำเข้าพื้นที่การเกษตรได้อย่างทั่วถึง การพัฒนาอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ และสาธารณสุขปโภคต่าง ๆ

วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดอุตรดิตถ์

วิสัยทัศน์ :

*“ เมืองแห่งคุณภาพชีวิต ผลผลิตปลอดภัย
สืบสานวัฒนธรรมไทย ก้าวไกลสัมพันธ์เพื่อนบ้านยั่งยืน ”*

เป้าประสงค์ :

1. เป็นดินแดนแห่งความสงบสุข มีศิลปวัฒนธรรมประเพณีที่งดงาม มีจริยธรรม เป็นระเบียบเรียบร้อย เศรษฐกิจมั่นคง
2. ประชาชนมีความเข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองการปกครอง
3. ผลผลิตด้านการเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การแปรรูปสินค้า ผลิตภัณฑ์ OTOP มีคุณภาพ ปลอดภัย และมีระบบการตลาดที่ดี
4. มีการพัฒนาที่ยั่งยืน อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พลังงาน วัฒนธรรม และประเพณีที่งดงาม
5. มีศักยภาพการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และความสัมพันธ์อันดี ทั้งภายในและระหว่างประเทศ

พันธกิจ :

1. พัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่ เด็ก เยาวชน และประชาชนมีความรู้คู่คุณธรรม มีวินัย และอยู่อย่างมีความสุข มีรายได้ และการครองชีพเหมาะสม มีความมั่นคงในการดำรงชีวิต
2. ส่งเสริม พัฒนา ผลผลิตด้านการเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การแปรรูปสินค้า ให้มีคุณภาพปลอดภัยและมีระบบการตลาดที่ดี
3. ส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองการปกครองของประชาชน
4. พัฒนา อนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พลังงาน วัฒนธรรม ประเพณีที่งดงามทุกพื้นที่
5. ส่งเสริม การค้า การลงทุน การท่องเที่ยว ทั้งภายในและต่างประเทศ ตลอดจนสร้างสัมพันธ์ไมตรีอันดีระหว่างประเทศในภูมิภาค

ประเด็นยุทธศาสตร์ :

1. เสริมสร้างบ้านเมืองน่าอยู่ คุณภาพชีวิตที่ดี มีความรู้คู่คุณธรรม มีความมั่นคงทางอาหาร มีรายได้ อาชีพที่เหมาะสม ชุมชนเข้มแข็ง มีสภาวะชุมชน และมีความมั่นคงในชีวิต

กลยุทธ์ :-

1.1 พัฒนาและปรับปรุง โครงข่ายคมนาคม ผังเมืองทุกระดับ ระบบสาธารณสุขโรค และสาธารณสุขการ ตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐานให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกัน สามารถรองรับความเจริญเติบโต ทางสังคมและเศรษฐกิจ

1.2 เพิ่มศักยภาพบุคลากรด้วยความรู้คู่คุณธรรม พร้อมกับการพัฒนาระบบการบริหาร จัดการภาครัฐให้สะอาด โปร่งใส ตรวจสอบได้ เพื่อยกระดับการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน

1.3 พัฒนาศักยภาพบุคคลากรด้วยความรู้คู่คุณธรรม พร้อมกับการพัฒนาระบบการศึกษา การศึกษา เพื่อผลสัมฤทธิ์ด้านคุณภาพและการเรียนรู้ให้ครอบคลุมทุกสถาบันการศึกษา ตลอดจนเปิด โอกาสในการเรียนรู้และเข้าถึงแหล่งข้อมูลสารสนเทศได้อย่างกว้างขวาง ถูกต้อง เป็นธรรม และรวดเร็ว

1.4 พัฒนาความเป็นอยู่ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งวัยเด็ก เยาวชน วัยทำงาน และผู้สูงอายุ ส่งเสริมให้ประชากรวัยทำงานให้มีงานทำ มีหลักประกันที่มั่นคงในชีวิต มีความมั่นคง คุ้มครองแรงงาน เด็กและสตรี ส่งเสริมบริการสาธารณสุข สุขอนามัย สร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม สร้างความปรองดอง ด้วยกีฬา การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม

1.5 ส่งเสริมให้มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม คุ้มครอง ส่งเสริมและขยายโอกาส ในการประกอบอาชีพของประชาชน เพิ่มศักยภาพของชุมชน เชื่อมโยงเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นรากฐานการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน นำไปสู่การพึ่งตนเอง และลดปัญหาความยากจน

1.6 ช่วยเหลือและสนับสนุนการมีงานทำและรายได้ของประชาชน เพื่อลดผลกระทบ จากภาวะเศรษฐกิจถดถอย และสร้างความเชื่อมั่นและกระตุ้นเศรษฐกิจในภาพรวม

1.7 เสริมสร้างสถาบันครอบครัวและชุมชนให้มีความมั่นคงเข้มแข็ง ปลอดภัยเสถียร มีความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

1.8 ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในการร่วมกันพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง การสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความสามัคคี และความมั่นคงภายในและชายแดน การบริหารวิกฤติการณ์ด้านสาธารณสุข การดำเนินกิจกรรมสาธารณสุขชุมชน รวมทั้งสนับสนุน การดำเนินการของกลุ่มประชาชนในลักษณะเครือข่ายให้สามารถแสดงความคิดเห็น และเสนอ ความต้องการของชุมชนในพื้นที่อย่างมีส่วนร่วม

2. พัฒนาภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การแปรรูป และผลิตภัณฑ์ OTOP ให้มีคุณภาพ ปลอดภัย และมีความมั่นคงทางอาหาร

กลยุทธ์ :-

2.1 ส่งเสริม พัฒนาระบบการผลิต ภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การแปรรูปสินค้า เพื่อเพิ่มมูลค่า โดยมุ่งพัฒนาผลผลิตที่มีคุณภาพและปลอดภัยต่อผู้บริโภค

2.2 ส่งเสริมพัฒนาการปลูกพืชการปศุสัตว์ และประมงที่สอดคล้องกับการตลาด โดยส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิต เพิ่มรายได้ในภาคการเกษตร

2.3 เสริมสร้างศักยภาพการบริหารจัดการให้กับภาคเกษตร สถาบันเกษตรกรและ
ผู้ประกอบการ ตลอดจนการส่งเสริมกลุ่ม OTOP กลุ่มธุรกิจ ผู้ประกอบการ SMEs ให้มีความเข้มแข็ง

2.4 ส่งเสริมการศึกษาการวิจัย การสร้างนวัตกรรม และการบริหารจัดการตลาดสินค้า
เกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการแปรรูป และผลิตภัณฑ์ OTOP ให้มีคุณภาพ และปลอดภัย

3. พัฒนาทุนทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยว

กลยุทธ์ :-

3.1 ทำนุบำรุง รักษา และสืบทอดประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น
โดยการเชื่อมโยงกับการพัฒนาทางสังคม การท่องเที่ยว และเศรษฐกิจ

3.2 ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น และภูมิปัญญาไทย เพื่อใช้ในการ
ผลิตสินค้า บริการ การประกอบอาชีพ และการพัฒนาคุณภาพชีวิต

3.3 ส่งเสริมเชื่อมโยงเส้นทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ กับเพื่อนบ้านทั้งภายใน
และต่างประเทศ

3.4 มีการพัฒนาการท่องเที่ยวทุกด้าน โดยเน้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีอัตลักษณ์
และศักยภาพสูง

4. ดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ พัฒนาแหล่งน้ำ การจัดการสิ่งแวดล้อม และพลังงานที่ดี

กลยุทธ์ :-

4.1 สนับสนุนให้มีการสร้างสมดุลการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ พร้อมกับ
การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ การฟื้นฟูทรัพยากรดิน การพัฒนาแหล่งน้ำ การบริหารจัดการน้ำอย่างเป็น
ระบบและคุ้มค่า เพื่อรักษา ดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และสนับสนุน ขยายผล
โครงการตามแนวพระราชดำริ

4.2 กระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม และดำเนินการจัดการกรรมสิทธิ์ในที่ดิน
ของประชาชน ให้เพียงพอแก่การอยู่อาศัยและการเกษตรกรรม โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับ
สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ทั้งผืนดิน ผืนน้ำ วิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น อย่างยั่งยืนและมีส่วนร่วม

4.3 ส่งเสริมพัฒนาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเมืองและท้องถิ่น ภายใต้การมีส่วนร่วม
ของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เพื่อประโยชน์ในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

4.4 ส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อม การผลิตและการใช้พลังงานทดแทน
อย่างเหมาะสมมีประสิทธิภาพ ตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษที่มี
ผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิการและคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยประชาชน ชุมชนท้องถิ่น องค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน

4.5 ส่งเสริม สนับสนุน การอนุรักษ์พลังงานและการบริหารจัดการด้านพลังงานให้มี
ประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งในภาครัฐและเอกชนอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืน

5. เพิ่มศักยภาพ การค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน

กลยุทธ์ :-

5.1 เสริมสร้างความร่วมมือและความรู้เกี่ยวกับการค้า การลงทุน และการบริการ ให้กับ
ผู้ประกอบการทั้งภายในและต่างประเทศ รองรับการค้าสู่ประชาคมอาเซียน

5.2 พัฒนาสัมพันธไมตรีและความร่วมมือกับจังหวัดภายในภูมิภาคและอื่น ๆ รวมทั้งต่างประเทศ โดยยึดหลักการปฏิบัติต่อกันอย่างเสมอภาค สนับสนุนการเพิ่มและขยายช่องทางการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมอันดี อย่างยั่งยืน

5.3 พัฒนาศักยภาพการแข่งขันของผู้ประกอบการ พัฒนาเส้นทางคมนาคมเชื่อมโยง เขตเศรษฐกิจชายแดน และระบบ Logistics ให้เอื้อประโยชน์ต่อการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับการค้าในตลาดเดิม และแสวงหาตลาดใหม่ รวมทั้ง การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

5.4 ส่งเสริมให้มีการประกอบกิจการ มีการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม ป้องกัน การผูกขาดทั้งทางตรงหรือทางอ้อม และคุ้มครองผู้บริโภค

5.5 สนับสนุนให้มีการปรับปรุงและแก้ไข กระบวนการผ่านแดน เพื่ออำนวยความสะดวก ด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว

5.6 พัฒนาสินค้าและบริการ เสริมสร้างความปลอดภัยและสุขอนามัย ให้มีคุณภาพมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค คู่ค้า และนักท่องเที่ยว

5.7 สนับสนุนให้มีการปรับปรุง พัฒนา แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ วัฒนธรรม และ ประวัติศาสตร์ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน และเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน

การวิเคราะห์ศักยภาพด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของจังหวัด

จุดแข็ง (Strengths)

1. มีเขื่อนสิริกิติ์ เป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ เป็นต้นทุนทางการเกษตรที่สำคัญและเป็นแหล่งผลิตกระแสไฟฟ้า
2. เป็นแหล่งเพาะปลูกผลไม้เมืองร้อนหลากหลายชนิด และพืชผลทางการเกษตรมีผลผลิตตลอดปี เป็นที่ต้องการของตลาด โดยมีอากาศที่ดีและเหมาะสมในการปลูกผลไม้มานานาพันธุ์
3. มีแม่น้ำน่านเป็นแม่น้ำสายหลัก และมีแม่น้ำสาขาหลายสาย
4. มีชายแดนติดต่อกับ สปป.ลาว ยาว 135 กิโลเมตร และมีช่องทางการค้าชายแดนจำนวนมาก ที่สำคัญคือ ช่องกู่ และช่องห้วยต่าง
5. มีป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ และมีคุณค่าทางเศรษฐกิจ และที่ดินราคาไม่สูงมากนัก
6. มีสถานีรถไฟที่เป็นศูนย์กลางการขนถ่ายสินค้าและการซ่อมบำรุงเครื่องจักรกลที่ใหญ่ที่สุดในภาคเหนือ
7. มีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และทางธรรมชาติจำนวนมาก
8. มีสหกรณ์การเกษตรที่เข้มแข็งกระจายอยู่ทุกอำเภอ

จุดอ่อน (Weaknesses)

1. พื้นที่นอกเขตชลประทานมีจำนวนมาก และพื้นที่ภูเขาบางแห่งยังขาดแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
2. ขาดตลาดกลางพืชผลทางการเกษตรที่ครบวงจร
3. เกษตรกรขาดความรู้ ทักษะ และความสามารถ ด้านการตลาดและการบรรจุภัณฑ์ และมีค่านิยม การใช้สารเคมีอย่างแพร่หลาย
4. โครงสร้างพื้นฐานยังไม่ได้มาตรฐาน และไม่ทั่วถึง
5. เกษตรกรใช้ประโยชน์จากที่ดินไม่ถูกต้องครบถ้วนตามหลักวิชาการ ทำให้ดินเสื่อมสภาพ

6. การบริหารจัดการของกลุ่มเกษตรกรกลุ่ม OTOP กลุ่มวิสาหกิจชุมชน และ SME ส่วนใหญ่
ต้องมีการพัฒนา ส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง

7. กิจกรรมการท่องเที่ยว ยังไม่มีการเชื่อมโยงภายในกลุ่มจังหวัดที่ต่อเนื่องตลอดทั้งปี

8. การลงทุนในอุตสาหกรรมเกษตร ที่ใช้วัตถุดิบจากผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ยังมีน้อย

โอกาส (Opportunities)

1. นโยบายรัฐบาลสนับสนุนให้จังหวัดมีงบประมาณแก้ไขปัญหาได้มากขึ้น

2. นโยบายในการส่งเสริมการค้าเสรีระหว่างประเทศ และการเข้าเป็นประชาคมอาเซียน

ในปี 2558

3. การพัฒนาเส้นทางเศรษฐกิจเชื่อมโยงตะวันออก – ตะวันตก (East – West Economic Corridor) และระเบียงเศรษฐกิจจาก เชียงใหม่ – ภูเก็ต (บ้านโคก) – เวียงจันทน์

4. เป็นจุดเชื่อมภาคเหนือตอนบนกับภาคเหนือตอนล่าง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

5. ได้รับการสนับสนุนให้จุดผ่อนปรนทางการค้าชั่วคราวช่องภูตู่เป็นจุดผ่านแดนถาวร

ภัยคุกคาม (Threats)

1. มีบางพื้นที่เป็นพื้นที่เสี่ยงภัย และอาจเกิดอุทกภัย และดินโคลนถล่ม

2. ระเบียบ กฎหมายไม่เอื้อต่อการบริหารจัดการเรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดินของราษฎรที่อพยพมาจากการสร้างเขื่อนสิริกิติ์